

Inteligența, ca atribut al vieții, este prezentă pretutindeni și permite ființelor să supraviețuiască și să se adapteze la mediu. Inteligența poate fi constatată cu ușurință chiar și la cele mai neînsemnate făpturi. Omul, care grație limbajului sofisticat transformă realitatea în simboluri, deține forma cea mai elevată de inteligență și judecă gradul de inteligență al celorlalte ființe în raport cu propriile criterii formulate într-o lume pe care și-a construit-o (tot mai) artificial, adică mai ruptă de natură. Ne concentrăm în continuare asupra nivelului de inteligență uman, IQ-ul, care cu ajutorul metodelor psihologiei moderne poate fi măsurat destul de precis. Altfel spus, operăm în cadrul unei științe exacte, cu date care pot fi exprimate în cifre.

Nivelul de inteligență al fiecărui individ poate fi evaluat, astfel încât, aflăm uneori din presă că în Korea sau în altă parte, există un copil cu un IQ extrem de ridicat, 160 de pildă. Suntem la fel de surprinși atunci când aflăm că un sportiv a doborât un record de alergare pe 100 sau 400 metri sau pe distanțe mai mari. Aceste performanțe individuale sunt însă rupte de realitatea speciei care este o medie cu expresie grafică Gaussiană. Dacă ar fi să comparăm un grup mare de indivizi de acum două milenii, supuși la un marș forțat sau alergare, cu același mare număr de indivizi de aceeași vârstă din zilele noastre, am vedea că anticii ne-ar lua-o cu mult înainte.

Încercați să țineți în mână o sabie mare din trecut. Cine ar mai putea mânui în luptă o astfel de armă? Prin urmare, nu suntem mai puternici decât cei de acum două mii de ani, antrenamentul jucând și aici un rol important, deoarece "funcția creează organul". Să comparăm acum nivelul de inteligență și creativitate, după două milenii de școlarizare, respectiv antrenament cerebral. Evaluările făcute de cercetători înalt specializați în domeniu ne pun în oarecare inferioritate față de lumea lui Platon, Solon sau Socrate, atât la nivel de indivizi cât și la grupe mari populaționale.

Nu punem alături doar grecii de azi față de cei din antichitate, ci ne referim la toți europenii. Erau vremurile în care întreaga populație a cetății umplea amfiteatrele special construite pentru a asista la un spectacol de teatru sau o dezbateră filosofică, când agora găzduia debateri vii pentru investirea mai marilor cetăți, iar votanții nu puteau fi cumpărați cu o găleată sau cu alimente. Romanii au construit amfiteatre grandioase care cuprindeau populația urbei, le putem vedea și astăzi, la Alba Iulia și pretutindeni unde și-au pus amprenta lor civilizatoare.

Dar, să analizăm rezultatele studiilor recente bazat pe sisteme de evaluare indubitabile. Inteligența, ca și alte calități ce țin de spirit (inclusiv particularitățile comportamentale) este transmisă genetic (o altă știință cu reguli foarte precise) dar genele sunt modelate în expresia lor de sistemul educațional și, lucru admis mai recent există și o ereditate a caracterelor dobândite, cu alte cuvinte ne școlarizăm și pentru copiii noștri. După atâtea generații trecute prin școală ar trebui să fim din ce în ce mai inteligenți, ipoteză contrazisă însă de realitate, de studiile sistematice care oferă rezultate foarte concordante, cvasi superopozabile. Cercetătorii avertizează că vesticii au pierdut din IQ în ultimele două secole.

Evaluările în masă efectuate cu ocazia recrutării în armată au arătat că danezii au pierdut 1,5 puncte din 1998. Cercetătorii susțin că nivelul maxim de inteligență al speciei umane aparține trecutului. După terminarea ultimului război mondial, grație alimentației mult îmbunătățite și școlarizării superioare s-a înregistrat un spor de inteligență (Efectul Flynn) dar acesta a fost pasager iar nivelul de inteligență a reintrat pe o pantă descendentă. Unii oameni de știință, inclusiv doctorul Flynn, consideră că printr-o bună educație (antrenamentul creierului) această curbă s-ar putea redresa. Ca o paranteză, salutăm introducerea șahului în programa școlară, precum și reducerea vârstei la care începe școlarizarea.

Dacă sublimii noștri cercetători de care dispune România în prezent ar efectua un studiu comparativ evaluând IQ-ul membrilor Parlamentului României din vremea lui Cuza sau dintre cele două războaie față cu parlamentarii de astăzi ale căror perle fac adesea deliciul publicațiilor umoristice, cred că ni s-ar oferi date extrem de interesante. Deocamdată, nimeni nu își asumă acest risc. Din păcate, aproape că nu mai avem cercetători, iar salarizarea lor este atât de puțin stimulativă încât cu greu le permite IQ-ul să persiste în această activitate. Geneticienii, cărora trebuie să le recunoaștem partea lor de dreptate, susțin că se petrece o contraselecție care condiționează declinul. Indivizii cu IQ și nivel de educație ridicat fac foarte puțini copii (sau deloc) astfel încât zestrea lor genetică se pierde. În schimb, în rândurile cu debilitate mentală relativ ușoară natalitatea este ridicată, chiar foarte ridicată la anumite categorii de asistați social care neglijează educația și care se multiplică frenetic. Reamintim faptul că, pe la 1600, finlandezii introduseseră o lege care interzicea analfabeților să aibă copii.

Creșterea procentului de analfabeți și semianalfabeți în România este atât de îngrijorătoare încât s-ar putea crede că este încurajată, dar nu am văzut pe nici un canal TV să angajeze o dezbatere pe această temă. Potențialul genetic de calitate suferă și prin emigrarea masivă a elitei intelectuale – performeri ținuti cu sila în interiorul granițelor noastre în timpul comunismului, în final efect benefic pentru națiune – dar promovată acum prin descurajarea elementelor valoroase care nu se pot realiza în țară în condițiile imposturii (îndeosebi universitare) care-i blochează. Poate că unii dintre cititorii noștri sunt înclinați să creadă că exagerăm și că fondul genetic al poporului nostru are rezerve pentru care putem fi invidiați în privința IQ-ului. Ca și în cazul petrolului sau aurului, dispunem, desigur, de mari rezerve. Oricum, vestul importă mult IQ de la noi, iar brain drain-ul este, pentru ei, foarte profitabil mai cu seamă pe termen lung. Să luăm însă un exemplu punctual. Deseori vedem în intersecții aglomerate din capitală tinere mame, multe nu au atins încă vârsta majoratului, cerșind cu copiii în brațe și cu semne vizibile de graviditate în succesiune.

Care va fi viitorul acestor copii expuși masiv la gazele toxice de eșapament, recte CO? Probabil că nu vor putea atinge performanțe intelectuale, mai ales în lipsa educației, dar capacitatea lor procreativă ar putea fi chiar exacerbată. Richard Lynus, psiholog la universitatea Ulster (Marea Britanie), analizând rezultatele testelor IQ din perioada 1950-2000 din diverse țări a demonstrat scăderea

semnificativă a nivelului de inteligență, astfel încât, dacă tendința se menține, oamenii ar pierde încă cel puțin 1,3 puncte IQ până în 2050. Pe de altă parte, organizația Mondială a Sănătății (OMS) este profund îngrijorată de înmulțirea dramatică a cazurilor de demență Alzheimer și de coborârea vârstei de instalare a acestei maladii. Această boală reprezintă însă doar vârful icebergului!

Cauzele declinului coeficientului de inteligență

Din punct de vedere medical și biologic, cauzele reducerii de IQ pe cele trei paliere copilul de vârstă joasă, adultul și categoria de vârstă din care se recrutează majoritatea cazurilor de demență Alzheimer, converg spre agresiunea necontrabalansată asupra neuronului, această celulă nobilă care nu se poate regenera. Această agresiune vine din mai multe direcții: poluarea apei, aerului și, mai cu seamă a alimentelor cu substanțe nocive în paralel cu diminuarea factorilor protectori, nivelul ridicat al stresului, unele tipuri de radiație, declinul culturii și al educației, lipsa de ideal ș.a. Din fericire, celulele nervoase ale creierului sunt destul de rezistente la radiații.

După exploziile bombelor americane aruncate asupra Japoniei, la care se adaugă accidentele tip Cernobîl sau Fukushima, plus alte surse, radioactivitatea suprafeței planetei a crescut de mai multe ori, antrenând creșterea explozivă a leucemiilor, ca și a unor cancere. În baza datelor existente, se pare însă că putem scoate radioactivitatea din rândul cauzelor principale ale reducerii IQ-ului. Avem unele suspiciuni cu privire la agresiunea electromagnetică (undele respective) care, ca urmare a utilizării excesive a telefoanelor mobile a crescut enorm, iar consecințele nu pot fi evaluate decât peste încă o generație. Se știe că balenele sunt derutate de aceste unde care le perturbă sistemele de orientare în oceane, că unele balene se sinucid sau prezintă alte tulburări. Pe unde radio ni se transmit insistent reclame pentru cumpărarea unor aparate care emit astfel de unde care „deranjează șoarecii, șobolanii și insectele” iar aceștia „vor părăsi locuințele protejate cu ajutorul acestor unde electromagnetice, care nu par să influențeze omul”.

Oare? Avem însă certitudini demonstrate indubitabil cu privire la rolul metalelor grele pe care omul le-a scos din măruntaiele pământului și le-a răspândit la suprafața solului și în ape: plumbul, mercurul, cadmiul și altele. Plumbul este deosebit de toxic, îndeosebi pentru sistemul nervos. Pentru limitarea poluării cu Pb se iau măsuri severe, dar nu putem reintroduce în adâncuri acest metal odată scos din zăcămintele. În copilărie ne jucam cu soldați de plumb, îi vâram în gură găsim plumbul în oasele noastre ca și în creier. Vopselele cu Pb au intoxicat mulți pictori care mai băgau pensula în gură spre a o ascuți sau mâncau cu mâinile murdare de vopsea.

Toate vopselele cu Pb au fost interzise (minimul de Pb de pildă cu care se vopseau vapoarele, tabla de pe casă sau alte obiecte care puteau rugini). Tetractilul de Pb, folosit până de curând ca antidetonant în benzină, a contaminat largi arii de-a lungul șoselelor unde pășcutul vitelor este în multe țări interzis. Ca medic la Spitalul de Urgență București am văzut cum mureau cei intoxicați cu tetractil de Pb, ce dramatice manifestări avea encefalopatia saturnină. Oasele morților din zilele noastre au de 100 de ori mai mult Pb decât scheletele strămoșilor noștri.

„Păstrați apele curate” putem citi pe panourile expuse vederii pe malul apelor, dar priviți cu atenție câte deșeuri bordează malurile acestor ape! Un adevărat dezastru ecologic! Și totuși, mă tem că majoritatea parlamentară actuală va deschide calea monstruoasei exploatare proiectate la Roșia Montană și nu numai. În era preindustrială Pb în organism era în jur de 0,016μg/dl, în anul 2000 avem 120 milioane de oameni cu concentrații de 5-10 și alte 120 milioane cu peste 10 μg/dl. Studii statistice efectuate în SUA au arătat că plumbemia peste 20μg/dl antrenează o pierdere de IQ de 3,5 puncte. La copiii mici (sub 5 ani) cu debilitate mentală ușoară plumbemia este mult crescută în 74% din cazuri. Studii ample efectuate în Africa de Sud, au arătat că la un nivel de Pb între 5 și 20 μg/dl, pentru fiecare palier de 5 ug/dl se pierde 3,3 puncte IQ.

Deținuții politici din prima parte a regimului comunist (anii marii terori) au fost duși la muncă forțată în minele de plumb (Baia Sprie ș.a.) în scopul distrugerii lor accelerate. După 1989 supraviețuitorilor nu li s-au acordat compensațiile cuvenite, în timp ce așa ziși ilegaliști comuniști și persecutați dinainte de 1944 au primit și primesc încă pensii dintre cele mai grase. Mercurul este poate chiar mai periculos, Pb și Hg se potențează reciproc încă din viața intrauterină. Plombele dentare cu mercur, cunoscutul amalgam, erau până de curând foarte răspândite.

În Germania, gravidele beneficiază în prezent de înlocuirea gratuită a plombelor cu mercur cu alte materiale, tocmai pentru că mercurul trece prin canalul radicular spre creierul mamei dar ajunge și la făt, prin circulație. Cu cât vârsta este mai joasă, cu atât pericolul deteriorării performanțelor creierului este mai mare. În populația oarecum ferită de mercur concentrația de Hg în sânge este de 1ng/ml, dar la New York urcă la 2,73 în medie, pentru că la consumatorii de pește recoltat din zonă să atingă 5,6 ng/ml deoarece peștii acumulează mercurul înmagazinat deja de viețuitoarele mai mici cu care se hrănesc. În zona industrializată Guizhou din China, concentrația de Hg din sânge a atins 10ng/ml generând o adevărată alarmă.

China plătește scump, prin poluare, prețul dezvoltării sale accelerate. Apoi tutunul acumulează electiv cadmiu, un element extrem de cancerigen, în parte reținut de filtrul țigării, de unde, mărunțit de trafic, ajunge în plămânii trecătorilor. Cu toții “fumăm” pasiv praf de filtru de țigară îmbibat cu cadmiu, gudroane ș.a. astfel încât pentru sănătatea publică ar fi mai utilă interzicerea filtrelor la țigări. Pipa este mult mai puțin nocivă. Mercurul este un metal prohibit. Termometrele cu mercur și alte aparate de acest tip au fost interzise, dar a ajuns deja atât de mult mercur în ape încât în zonele puternic poluate pescuitul este deja interzis.

Virusul SARS CoV 2 și afectarea creierului

Omenirea se confruntă în prezent cu atacul pandemic al unor virusuri nou apărute, a căror origine este încă neclară. De departe, cel mai preocupant dintre virusurile nou apărute la om este COVID19, care se răspândește în întreg organismul, toate organele putând fi afectate. Creierul este organul cel mai ocrotit grație barierei ihemato-encefalice care este greu de penetrat. Pe lângă posibilele embolii care pot obtura anumite vase des sânge generând infarctizări, se pune problema afectării celor mai nobile celule, neuronii. Spre deosebire de gripă sau de alte viroze comune, care au consecințe de regulă neglijabile asupra sistemului nervos se acumulează recent dovezi privind afectarea creierului de această nouă boală. Cel mai pertinent studiu, publicat în prestigioasa revistă Nature (2022, 604, 697-107), semnat de 20 de cercetători, a fost efectuat pe 785 de pacienți, (comparativ cu 389 de martori) , urmăriti longitudinal, înainte și după boală, până la trei ani distanță, prin RMN și alte tehnici moderne.

Deoarece majoritatea oamenilor va trece mai devreme sau mai târziu prin această boală infecțioasă, rezultatele sunt de natură să îngrijoreze. Per global, masa cerebrală se reduce, materia cenușie fiind cea mai afectată. Zonele mai sever lezate sunt aria frontală și parahipocampică. Epiteliul olfactiv din cavitățile nazale (pierderea mirosului fiind un simptom comun și uneori persistent), constituie o

poartă de intrare către bulbii olfactivi, de unde inflamația difuzează ascendent către alte arii cerebrale.

La nivelul lobilor frontali s-a constatat o reducere a metabolizării glucozei, carburantul creierului. Psihologii au constatat o reducere a capacității cognitive semnificativă statistic. Un simptom relativ frecvent este denumit "brain fog" (ceață cerebrală), de care se plâng unii bolnavi. Care vor fi consecințele pe termen îndelungat? Care este potențialul de reversibilitate? Anii care urmează vor da răspunsul. Pe moment, îngrijorare cu privire la viitorul speciei noastre sub aspectul IQ, dar nu panică. Ce măsuri se pot lua? O alimentație cât mai bogată în antioxidanți și cu cât mai puține toxine, alături de antrenamentul gândirii prin diverse activități, lectura jucând rolul cel mai important, alături de jocul de șah, cuvinte încrucișate, participare activă la viața socială, inclusiv cea politică, prietenii, educarea copiilor și nepoților, voluntariatul sub diverse forme, cultivarea optimismului și umorului, muzica bună, teatrul ș.a.

O revistă interesantă, o carte bună, sunt întotdeauna de real folos. mai puțin privitul la televizor. Așa cum este întreținută musculatura prin exerciții fizice, la fel și creierul prin activități stimulative. Cum spunea cronicarul Miron Costin, nu este mai de folos zăbavă decât cititul. Se știe că lectura, cartea, stimulează dezvoltarea inteligenței, iar faptul că am intrat într-o perioadă de desprindere de carte, în favoarea televizorului și a „feluritelor distracții” nu poate decât să îngrijoreze. Televizorul amortește gândirea și, pe termen lung, deteriorează retina, care este o parte a creierului. Cartea îndeamnă la cugetare, o frază este adesea reluată, TV-ul este o fugă de imagini care dezarmează creativitatea. Din păcate, asistăm nu doar la scăderea consumului de carte pe cap de locuitor, dar și la declinul dramatic al presei scrise.

Un guvern din trecutul nostru apropiat a avut o inițiativă legislativă constând în acordarea unui bon valoric valabil doar pentru cumpărare de carte, beneficiari fiind toți cetățenii. Desigur, legea nu a trecut de Parlament. Societatea Medicilor Scriitori și Publiciști Români promovează o literatură care, între altele, dincolo de litera textului, urmărește subliminal să inducă și starea sufletească prielnică sănătății. Fondată imediat după căderea instituțională a comunismului, cu o activitate remarcabilă, această societate are un scop nobil fără interese materiale, reunind un grup de medici având patima literaturii și care contribuie la apariția revistelor „Clipa cea Repede” și „Fântâna din Kos”. Subliniem formularea, de dată recentă, a unei noi legi biologice potrivit căreia IQ-ul unei populații descrește odată cu creșterea numărului indivizilor și cu densitatea (aglomerarea) acestora. Legea are valoare biologică generală și evidențiază tendința naturii viului către autoreglare, opunându-se extincției unor specii și înmulțirii masive a altora, în dauna echilibrului biologic.

INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*